

"העולם הזה", שבועון החרשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תני אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-22262/3/4. תאריך: 136 • מען מברקים: "עודמפרם" • העורך הראשי: אורי אבנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורכת-בית: יוסף שנון • עורכת כיתוב: ענת ישראלי • צלמי-מערכת: ציון צפירי וגילה רוזן • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: "העולם הזה" כע"מ • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תראביב, רחוב כץ אבינדר • הסצה, "גד" כע"מ • גזפוט: צינקגרסיח, "כספי" כע"מ.

קיא קי

על פי אמות-המידה היפות ביותר של אידיאליזם ודבקות במשימה. דליה, הפועלת למען תוכניתו החדשה של אלי ניסן, כניסה חופשית, עסקה ב" הכנת תוכנית על צינעת-הפרט. באופן שיגי רתי חקרה גם את פרשת ביאליק. בסך הכל ביקשה להדגים על פי מיקרה זה שאדם שזכה בצה"ל בפרופיל רפואי של חולה-נפש נושא עימו כחם זה בכל חייו, דבר העלול להרוס את סיכויו לקבלת משרות ולהתקדמות הומרית וחברתית. ואכן, בתוכנית גילה חוקר-פרטי כי מעסיקים רבים עומדים על קבלת פרטים כאלה, כשהם מקבלים לעבודה עובדים חדשים. לחוקר פרטי אין כל בעיה בהשגת פרטים על עברו הצבאי של המועמד, כליאתו בכלא צבאי, אישפוזו, ועוד. ה" מעסיקים גם מקבלים לידיהם את פינקסי-המילואים של המועמדים-לעבודה — למ" רות שהדבר נוגד בפירוש את החוק. ה" פינקס הוא מיוסמך צבאי, ואין למסור

יום פירסום הדו"ח על פרשת בית החולים לחולי-נפש במוזע, בשבוע שעבר, היה יוסחג לכמה נשים וגברים, שהיו גיבורי הפרשה הזאת. היה לנו חלק קטן, אם כי משמעותי, בפרשה זו, ומותר לנו להשתתף בה. אך קודם כל יש לחלק צל"שים למי שראויים לכך — ותוך כדי כך לחשוף את האנאי טומיה של מיבצע, המדגים את כל הטוב והיפה שבמיקצוע העיתונאי. הגיבור הראשון הוא בני ליס, הכתב לענייני-בריאות של הטלוויזיה, שהביא את החייל לארי ביאליק ומישפחתו לפני המצלמה, בכתבה מועזת שתיארה את יסוריו במוזע.

שנה לפני כן כבר טיפל ידיעות אחד רונות בפרשה זו, אך משום-מה לא עורר העניין או רושם רב, ועבר בלי תגובות. הדבר מוכיח כי בגילויים מסוג זה חשו" בים גם העיתוי והמקום. הוא מוכיח גם את ההשפעה האדירה שיכולה להיות לפי טלוויזיה — כאשר היא משרתת מטרה טובה.

המיבצע של ליס נראה קל — אך אינו כזה. כדי להבין זאת, יש לדעת כי על הדלת של כל-תיקשות מתדפקים בשנה עשרות רבות של חולי-נפש. הטוענים כי הם בריאים לגמרי, וכי נכלאו בזדון על-ידי פסיכיאטר מושחת או בני-מיש" פחה מנוולים, כל עיתונאי לומד מנסיונו המר לחשוך בסיפורים אלה — מה גם שהעיתונאי אינו פסיכיאטר, וגם הוליה נפש אמיתי נראה לעיתים קרובות, בעיני ההדיוט, כאיש שפוי למהדרין.

בפולקלור של העולם הזה נשמר סיי סור, העובר מוותיקים לצעירים, על אודות הכתבה-המתלמד ששוחח עם גבר נאה, בעל חזית שפוייה למהדרין, שבא למערכת. האיש סיפר לו במשך שעות פרשה מועזת של קיפוח ורדיפות. הכתב הצעיר נסער ונרגש, והחליט לצאת למסע-צלב למעו, עד שהאיש הסיף וספר כי "אנשים ירו" קים קטנים" רודפים אחריו יומם ולילה ומנסים להרגו בקרני-מוות.

משום כך לומדים עיתונאים לברוח מפני מתלוננים כאלה. יש לצייץ על כן לשבח את ליס, שהקשיב לביאליק, התרשם וחקר, ואהרי שהשכנע בעצמו כי האיש הוא שפוי, יצא למערכת עיתונאית. הוא הגן על זכויות-האדם של האיש, שהורבק לו לכל חייו תו של חולה-נפש, אף כי שירת בהצטיינות במיבצע-ליטאני, מייד אחרי שיחרורו מן התופת של מוזע.

"לא אני האויב!"

הגיבורה השנייה היא צעירה חיינית, העובדת בטלוויזיה כתחקירנית. זהו תפקיד שבעליו אינם מופיעים על המיר" קע ועושים את מלאכתם בצינעה. דליה מור הוכיחה כי בתפקיד זה אפשר לפעול

על אפ, ואמר לדליה: "זה מריח לי לא טוב. את יותר מדי מעורבת בעניין זה. אני קובע זאת בתור רופא". היה זה יסוד של ההשדה. אני כשלעצמי מעדיף עיתונאים כ"ה, "ציריביס", שאיכפת להם מה הם עושים, על פני אנשי-המקצוע ה"ה החושים, הדומים לא פעם ליצאניות (פעם המצאנו למענם את המושג "עיתונאי"). דולב אמר כי מוזע הוא בית-חולים מצויץ, שמעולם לא שמע תלונות עליו, ולראייה — הגה סגנו שלו עומד בעצמו לעבוד שם. בשלב זה לא יכול היה אלי ניסן להתאפק, והגיש דולב את דו"ח ריפתיו. דולב לא הרגיש בנות, שינה את הטון, אמר כי הדו"ח לא הובא מעולם לידעתו, וגם לא לידעת קידמו.

מישרד-הבריאות טען לאחר מכן כי הדו"ח אכן הועבר לצה"ל עוד ב-1978. יתכן כי הגיע לידי הפסיכיאטר הצבאי הראשי, הד"ר ברוך, ושה שמר אותו בידיו, מבלי להעבירו לממונה עליו, הד"ר ברוך הוא, אגב, הרופא שנתן ללארי ביאליק את הפרופיל הרפואי הפסיכיאטרי. למחרת היום התקשרה דליה מור שוב עם דולב, והפעם נקט זה עמדה אחרת. הוא הודיע לה שהוא הורה להפסיק את שליחת החיילים למוזע, אך הוא הקפיד להוסיף: "אבל זה לא ביגללכם". השיבה לו דליה מור: "דוקטור, לא אני האויב!"

קו "הקוקיה"

בכל זאת סירב דולב להופיע בתוכנית הטלוויזיה, וסירב להתראיין. הסיבה: דור בר צה"ל אסר זאת עליו. קשה להאמין כי הרובר, יעקוב אבן, שהוא עצמו פס"ר כולוג, היה עומד על כך, אילו הפציר בו דולב להניח לו לדבר. לעומת זאת קיבל דולב באורח-פלא

תחקירנית מור
"את יותר מדי מעורבת!"

רשות להתראיין אצל כתבת קול ישראל, דליה יאירי, שאינה כתבת לענייני בריאות. לעומת זאת, היא אשתו של דולב. (דליה היא אלמנתו של גיבור פרשת טאבור, וגם דולב הוא חייל קרבי מצטיין.) בשלב זה נכנסו לפרשה כל-תיקשות נוספים. יפעת נבז כתבה על "קו הקוקיה" בהארץ, וגם העולם הזה התרשם מרוח הקרב של דליה מור, והחליט להיכנס ל" חשיפת הפרשה.

לא ייתה זאת החלטה שיגרתית כשברי לנז. אין העולם הזה אוהב לטפל בפרשה של כל-תיקשות אחר כבר חשף אותה. אולם החלטנו כי חשיבות הפרשה, ודיני הנפשות הכרוכים בה, מחייבים את טיפוי לנו בה. גם אם אין בה "סקופ", הצוות שלנו — בראשותו של שתי אחיות-לשעבר, הכתבת סטלה קורן והצלמת גילה רוזן, שעבדה בעצמה זמן-מה במוזע — חקר את הפרשה וגילה כמה וכמה פרטים מועזים נוספים. גילה, שהכירה את הד"ר גבריאל לני, איתרה אותו וצלמה אותו ברחוב.

אני מקווה כי כתבת העולם הזה (221), ובעיקר השער הוועק "זרועת מוזע", תרמה ליצירת האווירה הציבורית שהכריחה את השילטונות להגיע אל המסקנות המרהיקות לכת, שאליהן הגיעו. בזה נסתיים, לכאורה, העניין, אך אינו מציע להרפות ממנו. יש לו היבטים הטוענים בירור. קודם כל: העמדה התמוהה של שיל-

טונות צה"ל בכל מהלך הפרשה. קשה להימנע מן הרושם שהיתה כאן מעין "וטרטיט קטנה", פרשה של חיפוי וטישטוש. עצימת עיני צה"ל מול המת" רחש בבית-החולים, שאליו נשלחו חייליו, גניזת דו"ח החקירה, והיחס העויץ לפעולה העיתונאית, מגלים גישה שיש בה כדי להתריד כל מי שצה"ל חשוב לו. בפרשה זו של "בית המשוגעים" מת" גלה תופעה של "טירוף מערכות". ברור כי מנגנון צה"ל לא רצה לראות ולא רצה לשמוע, ולא רצה גם שיראו ושישמעו. מדוע?

בחברה האנושית יש יחס עויץ לכל הסוגייה של מחלות-נפש. מפני שהן מפ" חידות את האדם, בימי-הביניים הילקו, ככלו ועינו חולי-נפש, כדי לגרש מהם את השטן. זה שקרה במוזע מגלה שרידים של גישה זו. החברה הישראלית, וצה"ל בתוכה, לא רצתה לדעת.

בצבא קיים תמיד החשד שהיילים מת" חזים כחולי-נפש כדי להשתמש. ידועה הפרשה של האלוף האמריקאי המצטיין, ג'ורג' פאטון, שבעיצובה של מילחמת-העולם השנייה ביקר בבית-חולים וסטר על לחיו של חייל, שלקה בהלם-קרב, בגלל פרשה זו. ג'ורג' פאטון קשה, וכימעט הודה מתפקידו.

גם צה"ל חושש, כנראה, כי יש המתחזים כחולים, ועל כן — אולי — לא כל-דך איכפת לקצינים מסוימים אם מתייחסים לחולים ביד קשה ומחושמלת. מאידך, מי שנשבר בצה"ל, מסולק בדרך הפסיכיאטרית הזאת גם אם אינו רוצה בכך, וזוהי דרך נוחה להיפטר מעושי-צרות מיקצועיים. יתכן כי זוהי הסיבה להשלמה עם הטיפול הברברי במוזע, שבא להכריח את החייל להסכים לשיחרורו בפרופיל פסיכיאטרי, עם כל הגוק העצום הכרוך בכך לחייל המחויב נפשית, הומרית וחברתית.

הספר מילכוד 22 מציג את הפלאידוכס הצבאי הקלאסי: אדם נורמלי אינו שש לסכן את חייו בקרב. אך מכיוון שהוא נורמלי, יש לחייבו לשרת. מי שרוצה לחרף את נפשו, לעומת זאת, אינו נור" מלי, ומכיוון שאינו נורמלי, דווקא לו אסור להניח לשרת.

פרשת לארי ביאליק וחבריו מגלה מעין "מילכוד 23" — מי שרוצה לשרת, אך אושפו בבית-חולים, מכריחים אותו להש" חוזר.

נדמה לי כי כדאי לצה"ל לחשוב מחדש על כל הסוגייה הזאת.

גם פעולת מישרד-הבריאות ראוייה לכל גינוי. כאן מתגלה הביורוקרטיה במלוא מערומיה המכוערים — עצימת עיניים, השלמה עם גוהלים ברוטליים ועינוי בני-אדם חסרי-ישע, חיפוי, טישטוש לשם הגנה עצמית הרדית, גניזת דו"ח מועז, ולבסוף, אחרי שהעיתונות עשתה את שלה, העמדת פני צדיקים.

דמוגיה אנטי-עיתונאית

פרשה זו מוכיחה מחדש את התפקיד המכריע שיש לעיתונות — וביכללה העי" תונות האלקטרונית — בחברה המודרנית, לא רק לגבי עניינים מופשטים-לכאורה הנוגעים לסיטרייה-שליטון, אלא גם לגבי ההגנה על חייו של האדם, בצורה הבלתי-אמצעית ביותר.

מזר עד כמה נתקל תפקיד זה בהתנגדות אינסטינקטיבית מצד הציבור, אשר העי" תונות ממלאה תפקיד כה חיוני בתגנה עליו. השתתפו בימים אלה ב"מישפט ציבורי" מטעם הרדיו, שבו נדון הצורך להרחיב את חופש-הפעולה של העיתונאים — אותם העיתונאים שהוכיחו את עצמם בצורה כה מהירה בפרשת מוזע, ב"מישפט" נוכח רק קהל קטן, אך היחס לעיתונות היה בהחלט עויץ. הדמוגיה האנטי-עיתונאית של כמה "עדים" זכתה בתגובה חיובית, ואילו היחס לגישת של עיתונאים, שהסבירו את צורת הפעולה של אמצעי-התיקשות, היה שלילי. לבסוף נצ"ר כה הצבעה, והרוב היה נגד הרחבת חופש-העיתונות.

כל אחד מן המצביעים יכול להיקלע מחר לבית-חולים לחולי-נפש — ואז יתפלל שיימצא עיתונאי הגון, אידיאליסטי ועקשן, שיציל אותו — פשוטו כמשמעו.

לוי אשתי